

การจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้าน
หนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก
Community Management Based on the Philosophy of
Sufficiency Economy of Nong HuaLing In Village in Nong
Saeng Sub-district, Pak Phli District, Nakhon Nayok Province.

อาจารย์โรจน์ พิริยะเวชากุล¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัชสรัญ รอดยิ้ม²

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรวิทย์ ประสิทธิ์ผล³

อาจารย์นกพิชญ์ วชิวนันท์⁴

และนพวรรณ ระวังป่า⁵

บทคัดย่อ

การจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพของชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก 2) เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-

¹ อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะวิทยาการจัดการ สาขาการจัดการทั่วไป

² อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะวิทยาการจัดการ สาขาการตลาด

³ อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะวิทยาการจัดการ สาขาการตลาด

⁴ อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะวิทยาการจัดการ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม

⁵ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านหนองหัวลิงใน

depth Interview) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนจำนวน 5 คนและ สมาชิกของชุมชน จำนวน 20 คน เมื่อได้ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตแล้วนำมา วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพของชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน หลักความพอประมาณชาวบ้านมีการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง บริเวณที่อยู่อาศัยของชาวบ้านมีการปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคเป็นผักสดที่ปลอดสารพิษ และเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนอีกด้วย การมีเหตุผลหลักการมีเหตุผลในการตัดสินใจที่จะเลือกผู้นำมาบริหารงานของชุมชน การมีภูมิคุ้มกันที่ดีสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชาวบ้านได้มีความรัก ห่วงแหน รักษาประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนให้อยู่คู่กับลูกหลาน เจือปนไขความรู้มีการบริหารจัดการชุมชน กระบวนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการแบ่งปันปันส่วน เจือปนไขคุณธรรมมุ่งเน้นให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม รักษาความเป็นประชาธิปไตย 2) แนวทางการพัฒนาการจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำหลักการจัดการมาประยุกต์ใช้บริหารงานชุมชนด้านการวางแผนชุมชนให้ความสำคัญในเรื่องการวางแผนด้านการบริหารจัดการภารกิจของชุมชน ด้านการลงมือปฏิบัติทุกคนได้รับมอบหมายหน้าที่แล้วก็จะลงมือปฏิบัติด้วยความเต็มใจต่างมีความสุขที่ได้มาเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมทำกิจกรรมของชุมชน ด้านการตรวจสอบประเมินผลมีดำเนินการติดตามตรวจสอบรายรับ-รายจ่ายทุกเดือน เพื่อให้ชุมชนเกิดสภาพคล่องในการบริหารจัดการงบประมาณ และด้านปรับปรุงและพัฒนาการปรับปรุงสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ รวมไปถึงส่งเสริมให้มีการพัฒนานวัตกรรมใหม่ที่เป็นประโยชน์ให้กับชุมชน

คำสำคัญ : การจัดการชุมชน, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, หมู่บ้านหนองหัวลิงใน

Abstract

Community Management Based on Sufficiency Economy Philosophy of Nong Hua Ling Nai Village, Nong Saeng Sub-district, Pak Phli District, Nakhon Nayok Province

The Objectives of the research were: 1. To study the potential of Nong Hua Ling Nai Village Community, Nong Saeng Sub-district, Pak Phli District, Nakhon Nayok Province 2. To propose guidelines for community management development based on the philosophy of Sufficiency Economy of Nong Hua Ling Nai Village, Nong Saeng Sub-district, Pak Phli District, Nakhon Nayok Province.

This was a qualitative research by documentary study and in-depth interview. The research tool was an observational interview. Key Informants consisted of 5 community leaders and 20 community members. After obtaining qualitative data from interviews and observations, Analyze with Content Analysis.

The results showed 1) that Potential of Nong Hua Ling Nai Village Community The principle of moderation. Villagers have a sufficient life. In the residential area of the villagers, vegetables are planted in the kitchen garden for consumption as non-toxic fresh vegetables. And it is a cost savings within the household as well. Having a rational principle in the decision to choose a leader to run the community. Good immunity creates good immunity for villagers to love, cherish, preserve the traditions and culture of the community to be with their children. Knowledge conditions are community management. learning management process allotment process Moral conditions focus on everyone to behave as a good

person with morals and ethics to maintain democracy. 2) Approaches to developing community management based on the philosophy of sufficiency economy Apply management principles to community management in community planning, focusing on community mission management planning in the field of implementation, everyone was previously assigned to act willingly and was happy to be a part of participating in community activities. In terms of auditing and evaluation, there is a follow-up on income-expenses every month. To provide the community with liquidity in budget management and improvement and development to improve the environment, buildings and premises, as well as to promote the development of new innovations that are beneficial to the community.

Keywords : community management, philosophy of sufficiency economy, Nong Hua Ling Nai Village

บทนำ

กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากกระบวนการพัฒนาชุมชนมีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปฏิบัติงานตามหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ด้วยการใช้ความรู้ ความชอบธรรมและคุณธรรม ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองบนความพอเพียง ปี 2549 – 2551 กรมพัฒนาชุมชน ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยเกณฑ์ประเมิน 6 ด้าน คือ 1) ลดรายจ่าย (ทำสวนครัว ปลูกดอกบายมุข 2) เพิ่มรายได้ (มีอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเหมาะสม) 3) ประหยัด (มีการออม มีกลุ่มออมทรัพย์ฯ) 4) การเรียนรู้ (สืบทอดภูมิปัญญา มีการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง) 5) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบในชุมชนประกอบอาชีพ ปลูกต้นไม้) 6) เอื้ออาทรต่อกัน (ช่วยเหลือ คนจน รู้รักสามัคคี) ต่อมากรมพัฒนาชุมชน ได้ขยายผลการทำงานสู่ความยั่งยืนโดยทำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นต้นแบบ มีศักยภาพ 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด คือ ด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และแบ่งศักยภาพการพัฒนาหมู่บ้าน เป็น 3 ระดับ คือ ระดับ “พออยู่ พอกิน” ระดับ “อยู่ดี กินดี” และระดับ “มั่งมี ศรีสุข” ซึ่งทั้ง 3 ระดับ สามารถพัฒนาไปได้เฉพาะระดับของตนเองไม่จำเป็นต้องพัฒนาเป็นระดับหรือขั้นตอนต่อไป (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรมพัฒนาชุมชน : เอกสารฝึกอบรมโครงการสร้างวิทยากรกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ปี 2558) ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (2560 – 2564) ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปณิธานนำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงเกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน

การจัดการชุมชนควรมุ่งหลักแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย โดยทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2549) และการจัดการชุมชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองในชนบทที่กลายเป็นกระแสทั่วไปในสังคมไทยภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำรัสเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 นอกจากนี้แนวทางในการปฏิบัติมีหลักคิดและทิศทางในการดำเนินการ โดยเน้นจุดสำคัญ 1) เน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนชนบท 2) ให้ความสำคัญกับการผลิตในภาคการเกษตร 3) เน้นที่ความพอเพียงและการพยายามพึ่งตนเองเพื่อลดความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอกต่างๆ 4) ใช้ศักยภาพทางด้านต่างๆ ของตนเองหรือที่มีอยู่ภายในชุมชนเป็นหลัก 5) เน้นที่กิจกรรมการผลิต มากกว่าการซื้อขายแลกเปลี่ยน และ 6) มีการนำความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการเพื่อการพัฒนา กิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

ในด้านหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ (สำนักราชเลขาธิการ, ออนไลน์, 2550) และแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้นำมากำหนดเป็นเป้าหมายที่สำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 – 2554) และฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) เพราะเนื่องจากเป็นแนวทางทำให้ประเทศไทยมีรากฐานทางด้านเศรษฐกิจที่มั่นคงและมีเสถียรภาพจากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจจากภายนอกประเทศได้จนทำให้ประเทศไทยมีการพัฒนาแบบ

ยั่งยืน หมายถึงการพัฒนาที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและตลอดไปภายใต้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมซึ่งเป็นกระแสการพัฒนาที่กล่าวถึงกันมากในปัจจุบัน

การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตมาเนิ่นนาน ซึ่งในอดีตการท่องเที่ยวอาจเป็นเพียงกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเท่านั้น แต่หากในปัจจุบันรูปแบบของการท่องเที่ยวได้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้มีการแบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวออกเป็นหลายประเภท อาทิ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท เป็นต้น และเมื่อชุมชนได้เข้ามาจัดการท่องเที่ยวจึงเป็นการพลิกกลับและตั้งหลักการท่องเที่ยวใหม่โดยที่ชุมชนมีบทบาทในฐานะเจ้าของ มีส่วนร่วมในการจัดการและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและชุมชนให้คนในท้องถิ่นได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวทำให้มีการส่งเสริมเรื่องนี้กันมากขึ้น (พจนานวนศรี, 2554)

จังหวัดนครนายก มีพื้นที่ 2,122 ตารางกิโลเมตร แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอองครักษ์ และอำเภอปากพลี ระยะห่างจากจังหวัดกรุงเทพฯ ตามทางหลวงหมายเลข 305 เพียง 105 กิโลเมตร (สำนักงานจังหวัดนครนายก, 2560: ออนไลน์) มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายกระจายกันอยู่ในทุกอำเภอซึ่งมีระยะห่างกันไม่มาก ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อองครักษ์ อำเภอองครักษ์ แหล่งโบราณคดีบ้านดงละคร รอยพระพุทธรูปบาทจำลอง เขานางบวช วัดเขาชะโงก (วัดพระพุทธราย) วัดถ้ำสาริกา อำเภอเมือง พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยพวน วัดฝางคลอง อำเภอปากพลี แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ได้แก่ น้ำตกวังม่วง อำเภอปากพลี น้ำตกกะอาง อำเภอบ้านนา อุทยานแห่งชาติวังตะไคร้ น้ำตกนางรอง อำเภอเมือง อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อำเภอเมืองและอำเภอปากพลี แหล่งท่องเที่ยวตามรอยพระราชดำริ

ได้แก่ ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมทฤษฎีการพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ในด้านต่างๆ มาปรับใช้ให้เข้ากับเทคโนโลยี แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับและโฮมสเตย์ อำเภองครักษ์และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ได้แก่ ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้ทางพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อำเภองครักษ์ ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมและอนุรักษ์พันธุ์พืชทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่ประจำถิ่น สมุนไพร พืชใกล้สูญพันธุ์โดยการขยายพันธุ์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งยังเป็นอุทยานการเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งวิจัยสร้างองค์ความรู้ทางพฤกษศาสตร์และเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนและนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ จังหวัดนครนายกยังมีหอศิลป์จังหวัดนครนายกซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้สร้างสรรค์ผลงานและแรงบันดาลใจให้เด็กและเยาวชน และอาคารพิพิธภัณฑ์เขื่อนขุนด่านปราการชล อำเภอเมือง ซึ่งจัดแสดงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยา ปฐพีวิทยา รวมทั้งพืชและน้ำของจังหวัดนครนายก เป็นต้น

คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่บ้านหนองหัวลิงในพบว่าเป็นหมู่บ้านที่มีความพร้อมและได้รับคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในหมู่บ้านพัฒนาต้นแบบ OTOP นวัตกรรม การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประเมิน 6 ด้าน คือ 1) ลดรายจ่าย (ทำสวนครัว ลดรายจ่าย) 2) เพิ่มรายได้ (มีอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเหมาะสม) 3) ประหยัด (มีการออม มีกลุ่มออมทรัพย์ฯ) 4) การเรียนรู้ (สืบทอดภูมิปัญญา มีการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง) 5) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบในชุมชนประกอบอาชีพ ปลูกต้นไม้) 6) เอื้ออารีต่อกัน (ช่วยเหลือ คนจน รู้รักสามัคคี) มาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการชุมชนได้ เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จากหลักการประเมินตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นหมู่บ้านหนองหัวลิงในยังไม่สามารถเพิ่มรายได้โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมได้ รวมทั้งยังไม่

มีการสืบทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่จะนำเสนอชุมชนตามโครงการ OTOP นวัตกรรม คณะผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้การจัดการชุมชนไม่เกิดปัญหาขึ้นในภายหลังเมื่อการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพและสามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในหมู่บ้านหนองหัวลิงใน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบศักยภาพของชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก
2. นำผลการศึกษาไปใช้ในการจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก
3. ใช้เป็นแนวทางในการจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องการจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภopakพลี จังหวัดนครนายกในครั้งนี้ ทำการศึกษาเกี่ยวกับ

1. ศักยภาพของชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน

2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ความรู้ ความชอบธรรมและคุณธรรม

3. การจัดการชุมชน ประกอบด้วย การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบประเมินผล และการปรับปรุงและพัฒนา

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยเรื่องการจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่

1. ผู้นำชุมชนจำนวน 5 คน ประกอบด้วย

- ผู้ใหญ่บ้าน นางนพวรรณ ระวังป่า
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นางฉลวย มั่งคั่ง
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายยงยุทธ สุธะเกต
- สมาชิก อบต. นายกรวิวัฒน์ ธนไพบุลย์ภัทร
- สมาชิก อบต. นายสงวน มั่งคั่ง

2. สมาชิกของชุมชน จำนวน 20 คน

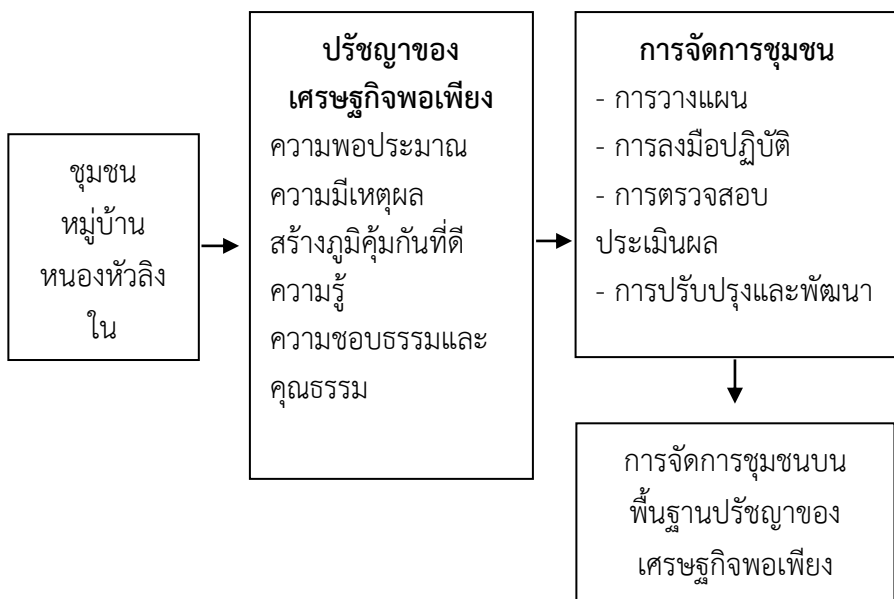
3. ขอบเขตพื้นที่

หมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก

4. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการวิจัย 12 เดือน เดือน ตุลาคม 2562 – กันยายน 2563

กรอบแนวคิดในการวิจัย

45

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2564

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาจากเอกสาร โดยผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุมชน การจัดการชุมชน หลักเศรษฐกิจพอเพียง ข้อมูลพื้นที่การศึกษา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Work) ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับพฤติกรรมของชาวบ้านในเรื่องวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาสภาพทั่วไปของ

ชุมชนบ้านหนองหัวลิงใน หมู่ที่ 3 ตำบลหนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ประชากร สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ศึกษากระบวนการจัดการชุมชนที่นำไปสู่ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ชุมชนต้นแบบอย่างยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนศึกษาพฤติกรรมมีส่วนร่วมของชุมชน การเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายของสมาชิกในชุมชน ได้แก่ การชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรม การติดต่อสื่อสารระหว่างภายในชุมชนและนอกชุมชน อีกทั้ง สังเกตพฤติกรรมของผู้นำชุมชนต่อการแสดงออกในการบริหารจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และผู้วิจัยยังได้ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชาวบ้าน ได้แก่ การประชุมหมู่บ้าน การร่วมประกอบกลุ่มอาชีพ และแนวทางการสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามที่เกี่ยวกับประเด็นกระบวนการจัดการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลให้ชุมชนประสบความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้การสัมภาษณ์จะมุ่งสัมภาษณ์ที่ผู้นำชุมชน ผู้ช่วย หัวหน้ากลุ่มอาชีพ และตัวแทนชาวบ้านหนองหัวลิงใน หลังจากการที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว จึงได้นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และดำเนินการ สรุปผลการศึกษาเป็นลำดับต่อไป

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์แบบเชิงลึกครั้งนี้ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้นำชุมชนจำนวน 5 คน ประกอบด้วย

- ผู้ใหญ่บ้าน นางนพวรรณ ระวังป่า
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นางฉลวย มั่งคั่ง
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายยงยุทธ สุขเขต
- สมาชิก อบต. นายกรวิวัฒน์ ธนไพบูลย์ภัทร
- สมาชิก อบต. นายสงวน มั่งคั่ง

2. ตัวแทนชาวบ้าน โดยไม่จำกัดเพศ มีอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ และมีการดำรงชีวิตในชุมชนบ้านหนองหัวลิงใน หมู่ที่ 3 ตำบลหนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์ผู้นำอย่างเป็นทางการจำนวน 5 คน และตัวแทนชาวบ้าน คือ ชาวบ้าน โดยไม่จำกัดเพศ มีอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ และมีการดำรงชีวิตในชุมชนบ้านหนองหัวลิงใน หมู่ที่ 3 ตำบลหนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี ประเด็นเรื่อง ศักยภาพของชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ความรู้ ความชอบธรรมและคุณธรรม การจัดการชุมชน ประกอบด้วย การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบประเมินผล และการปรับปรุงและพัฒนา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิและแหล่งปฐมภูมิที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยอิงตามทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบของการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการสำรวจพื้นที่ดำเนินการจัดการชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านหนองหัวลิงในและการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากผู้นำอย่างเป็นทางการจำนวน 5 คน และตัวแทนชาวบ้าน ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านหนองหัวลิงในโดยตรงซึ่งในการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปขั้นตอนของการศึกษาได้ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนามมารวบรวม โดยจัดระเบียบของข้อมูลจำแนกตามประเด็นและหัวข้อ ทั้งนี้หากข้อมูลที่ได้ยังมีความไม่ชัดเจนหรือมีความบกพร่องผู้วิจัยจะลงพื้นที่ไปศึกษาและเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

2. นำข้อมูลที่ได้จัดระเบียบจำแนกตามประเด็นแล้วมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเชื่อมโยงความสอดคล้องแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้มีการอ้างอิงไว้

3. นำมาวิเคราะห์การจัดการชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพิจารณาการจัดการชุมชนที่เหมาะสมกับหมู่บ้านหนองหัวลิงใน

4. นำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านหนองหัวลิงในให้ผู้นำชุมชนพิจารณาถึงความเหมาะสมของหมู่บ้าน

ศักยภาพของชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน

ศักยภาพของหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก มีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย บ้านเรือนมีความสะอาดเรียบร้อย ส่งเสริมให้ทุกคนรู้เรือนปลูกผักริมรั้วเป็นแนวกั้นที่สวยงาม และยังเก็บกินพืชผักจากรั้วได้ ชาวบ้านมีความรักความสามัคคี เสียสละซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมกันพัฒนากิจกรรมของชุมชนให้สามารถเดินไปในทิศทางที่เจริญก้าวหน้า สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข การประกอบอาชีพเน้นไปที่การทำนา ทำไร่ ปลูกพืชผักสวนครัวในการบริโภคภายในครัวเรือน ทั้งนี้ชุมชนมีการส่งเสริมกลุ่มแม่บ้านรวมตัวกันในการประกอบอาชีพถ่านไม้ไผ่ โดยมีการทำผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถ่านในรูปแบบต่างๆ เป็นการสร้างอาชีพ เกิดผลิตภัณฑ์ มีรายได้มาเลี้ยงครอบครัวได้

2.1 หลักความพอประมาณ หมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ชาวบ้านมีการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง บริเวณที่อยู่อาศัยของชาวบ้านมีการปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคเป็นผักสดที่ปลอดสารพิษ และเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนอีกด้วย หลายครอบครัวหาอาชีพเสริมในการสร้างรายได้โดยการแปรรูปถ่านไม้ไผ่ เช่น สบู่ถ่านไม้ไผ่ น้ำยาทำความสะอาด เป็นของใช้ภายในบ้านเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์ และยังผลิตส่งขายสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน เห็นได้ว่าผู้นำชุมชนและชาวบ้านมีความตระหนักถึงแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านการพอประมาณ ทุกคนต่างปฏิบัติตนอย่างพอเหมาะไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป และไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่น เป็นแนวทางที่ควรแก่การส่งเสริมและนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิต “ชุมชนนี้ดี อยู่แบบ

พึ่งพาอาศัยกัน แบบพี่น้อง มีอะไรก็จะแบ่งปันกัน รักใคร่ปรองดองกัน” (นพวรรณ ระวังป่า, คำสัมภาษณ์, วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563)

2.2 ความมีเหตุผล หมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชาวบ้านพร้อมที่จะเป็นผู้ตามเสมอ ร่วมคิดร่วมประชุมกิจกรรมของชุมชน ชาวบ้านมีความยินดีที่จะให้ผู้นำชุมชนมาจากภายนอกชุมชนเห็นว่าผู้นำที่มาจากภายนอกชุมชนนั้น มีแนวคิดที่แตกต่างในการพัฒนาที่สามารถต่อยอดให้ชุมชนดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง ผู้ใหญ่บ้านมีการปฏิบัติหน้าที่ที่เข้มแข็ง จากแนวคิดของชาวบ้านสามารถสรุปได้ว่าใช้หลักการมีเหตุผลในการตัดสินใจที่จะเลือกผู้นำมาบริหารงานของชุมชน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าชาวบ้านจะไม่สนับสนุนให้คนในชุมชนได้เป็นผู้นำเพียงแต่ชาวบ้านต้องการผู้นำที่มีแนวคิดทักษะ และประสบการณ์รอบด้านมาช่วยพัฒนาชุมชนให้มีการขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ถูกต้อง “อยากพัฒนาตัวเอง เวลาที่เค้าจัดอบรมเราก็อยกไป มีอะไรใหม่ที่ยังไม่เคยรู้เลย” (รุ่งนภา มีมั่งคั่ง, คำสัมภาษณ์, วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563)

2.3 สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี หมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก มีวิถีการดำเนินชีวิตที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยรุ่นบรรพบุรุษ ชาวบ้านยังคงดำรงวิถีชีวิต สืบทอดประเพณี วัฒนธรรม ให้อยู่คู่กับลูกหลานรุ่นต่อรุ่น เช่น ประเพณีทำบุญข้าว ประเพณีกวนกระยาสารท ประเพณีบายศรีสู่ขวัญ ฯลฯ การทำกิจกรรมโดยผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้าน วัด โรงเรียน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนี้ด้วยเพื่อแสดงออกถึงความรักความสามัคคีภายในชุมชน และเป็นการสืบสาน ประเพณีวัฒนธรรมให้อยู่คู่ชุมชนตลอดไป เป็นการสร้างความรักความสามัคคี สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชาวบ้านได้มีความรัก ห่วงแหน รักษา ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนให้อยู่คู่กับลูกหลาน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ สร้างภูมิคุ้มกันเกี่ยวกับวิถีดำเนินชีวิตของชาวบ้านได้เป็นอย่างดี อีกทั้งชุมชนยังได้มีการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชาวบ้านทุกครัวเรือนได้รู้จักใช้เงิน จัดการกับ

ค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ไม่ส่งเสริมให้ชาวบ้านไปกู้หนี้ยืมสินจากภายนอกหรือที่เรียกว่ากู้เงินนอกระบบ ชุมชนจึงได้มีการจัดตั้งกองทุนชุมชนเพื่อจัดปัญหานี้นอกระบบและยังเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านต่อยอดของเงินที่มีอยู่หรือเงินที่กู้จากกองทุนหมู่บ้านไปลงทุนกิจการต่างๆ และในส่วนของกฎระเบียบของชุมชนถือได้ว่าเป็นแนวทางสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชน โดยยึดหลักปฏิบัติตามแนวทางพลเมืองดี เน้นการปฏิบัติตนเป็นคนดี ยึดมั่นตามหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะ มุ่งเน้นให้ลูกหลานห่างไกลจากยาเสพติด “ยึดหลักตามแนวทางการเป็นพลเมืองดี เน้นการเป็นคนดี มีจิตสำนึกต่อสังคม และเน้นเรื่องยาเสพติด” (นพวรรณ ระวังป่า, คำสัมภาษณ์, วันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2563)

2.4 ความรู้ ชุมชนมีการผลักดันให้ชาวบ้านเกิดความรู้พัฒนาทักษะและประสบการณ์ด้านต่างๆ จึงได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านไปศึกษาดูงานตำบลสริกา จังหวัดลพบุรี ศึกษาการบริหารจัดการชุมชน กระบวนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการแบ่งปันส่วน และยังได้ไปดูงานการทำโฮมสเตย์ที่อัมพวา จังหวัดสมุทรสาคร อีกทั้ง หัวหน้ากลุ่มอาชีพได้ไปอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากถ่านไม้ไผ่จากภายนอกชุมชนและยังมีวิทยากรจากสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ได้เข้ามาอบรมการผลิตถ่านไม้ไผ่ให้กับชาวบ้านได้มีการพัฒนาต่อยอดอีกด้วย เมื่อชาวบ้านได้เรียนรู้ทักษะประสบการณ์ ทำให้ชาวบ้านร่วมกันหาแนวทางในการบริหารจัดการชุมชน เน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม วางแผนงานอย่างเป็นระบบ จึงทำให้ชุมชนเกิดกระบวนการทำงานที่มีความชัดเจน จึงทำให้มีผู้ที่สนใจติดต่อเข้ามาศึกษาดูงานหมู่บ้านหนองหัวลิงใน คือ คณะครูนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร และในส่วนของไม้ไผ่ ชาวบ้านได้มีการผลิตเป็นของใช้ภายในครัวเรือน และส่งขายสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน “กรมการพัฒนาชุมชน จังหวัดนครนายก ได้ส่งวิทยากรเข้ามาสอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากถ่านไม้ไผ่เป็นผงพอกหน้า และส่งเสริมให้ชาวบ้านจัดตั้ง

กลุ่มอาชีพ เริ่มแรกมี 15 คน” (สุรเชษฐ์ หอมทวี, คำสัมภาษณ์, วันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2563)

2.5 ความชอบธรรมและคุณธรรม หมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนถือปฏิบัติตามหลักพลเมืองดี มุ่งเน้นให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมรักษาความเป็นประชาธิปไตย พึ่งพาตนเองและหาเลี้ยงครอบครัวอย่างสุจริต ส่งเสริมให้ชาวบ้านห่างไกลจากยาเสพติด เมื่อชุมชนมีกฎระเบียบที่ทุกคนถือปฏิบัติจึงทำให้ชุมชนได้รับรางวัลด้านคุณธรรมแบบอย่างที่ดี ชาวบ้านเกิดความภาคภูมิใจเป็นอย่างมาก “ชุมชนเห็นความสำคัญถึงความถูกต้อง ชัดเจน ตรงที่ว่า ยึดหลักตามแนวทางการเป็นพลเมืองดี เน้นการเป็นคนดี มีจิตสำนึกต่อสังคม และเน้นเรื่องยาเสพติด” (ยงยุทธ สุกฤต, คำสัมภาษณ์, วันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2563)

แนวทางการพัฒนาการจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก สนับสนุนให้ชาวบ้านปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดยผู้ใหญ่บ้านได้นำหลักการจัดการมาประยุกต์ใช้บริหารงานชุมชนเพื่อให้การบริหารงานภายในชุมชนเป็นไปตามเป้าหมายของชุมชนที่ได้กำหนดไว้ ทั้ง นี้ไม่เพียงแต่หลักการด้านความพอเพียงชุมชนยังได้มีการส่งเสริมให้ทุกคนมีการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีตามหลักพลเมืองดีเพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ผู้วิจัยจึงขอสรุปผลการวิจัยในหลักการจัดการของหมู่บ้านหนองหัวลิงใน จำแนกได้ 4 แนวทาง ดังนี้

1. ด้านการวางแผน ผู้ใหญ่บ้านหนองหัวลิงใน หมู่ที่ 3 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการวางแผนด้านการบริหารจัดการภารกิจของชุมชน โดยสมาชิกชุมชนจะมีการร่วมกันหารือถึงแนวทางการดำเนินกิจกรรม ทุกคนจะคำนึงถึงสภาพแวดล้อม วิถีความเป็นอยู่รวมถึงการ

ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมที่จัดขึ้น เมื่อได้ข้อสรุปในเบื้องต้นแล้ว จึงได้มีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมของชุมชน ด้วยการนำแนวทางจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จมาเป็นตัวอย่างในการพาสมาชิกไปศึกษาดูงานในด้านการบริหารจัดการชุมชนต้นแบบ โดยชุมชนเลือกไปศึกษาดูงาน ณ ตำบลสาริกา จังหวัดลพบุรี ซึ่งถือได้ว่าตำบลสาริกาเป็นตัวอย่างของชุมชนที่ดีในการส่งเสริมให้สมาชิกภายในชุมชนเน้นการเรียนรู้ มุ่งกระบวนการมากกว่าที่จะเน้นผลลัพธ์ ผู้ใหญ่บ้านหนองหัวลิงในและชาวบ้านเมื่อได้ไปศึกษาดูงานจากหมู่บ้านต้นแบบแล้วพอกลับมาได้มาร่วมกันวางแผนหาหรือแนวทางในการบริหารงานชุมชนให้เกิดความพอเพียงอย่างยั่งยืน เน้นให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมส่งเสริมให้เกิดความรู้ต่อยอดภายในชุมชน และอีกหนึ่งสถานที่ที่หมู่บ้านหนองหัวลิงในได้ไปศึกษาดูงานเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของชุมชน คือ ชุมชนโฮมสเตย์ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสาคร โดยหมู่บ้านหนองหัวลิงในได้ไปศึกษาถึงหลักการบริหารจัดการ กระบวนการแบ่งปันปันส่วน ซึ่งความรู้ที่ชาวบ้านได้รับนั้น จึงนำมาสรุปเป็นแนวทางให้สอดคล้องตามวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในหมู่บ้านหนองหัวลิงในให้มากที่สุด

ในเรื่องของงบประมาณ หมู่บ้านหนองหัวลิงในยังได้มีการวางแผนการใช้งบประมาณให้เกิดความคุ้มค่ากับกิจกรรมของชุมชน โดยชุมชนได้มีการร่วมกันวางแผนและจัดตั้งกองทุนชุมชนขึ้นมา โดยให้สมาชิกที่เข้าร่วมกองทุนมีการออมเงินทุกวันที่ 10 ของเดือน จะเก็บคนละ 1 บาท เพื่อนำเข้ากองทุนเป็นทุนสำรองไว้ใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมของชุมชน อีกทั้ง มติที่ประชุมเมื่อครั้งมีการตกลงร่วมกันจัดตั้งกองทุนได้หาหรือกันว่ากองทุนนี้จะเอาไว้ช่วยสมาชิกที่ต้องการต่อยอดอาชีพในการสร้างรายได้หาเลี้ยงตนเองและครอบครัว เห็นได้ว่าหมู่บ้านหนองหัวลิงในเมื่อมีกิจกรรมหรือภารกิจใด ๆ ต้องมีการมาร่วมกันหาหรือเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุด

2. ด้านการลงมือปฏิบัติ หมู่บ้านหนองหัวลิงในเมื่อมีกิจกรรมอะไรก็จะมาช่วยกันทำ โดยก่อนวันเริ่มงานชาวบ้านต่างออกมาช่วยกันจัดสถานที่ ผู้ใหญ่บ้านมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับลูกบ้านช่วยกันทำอย่างชัดเจน แต่ละคนจะได้รับหน้าที่ตามความถนัด เมื่อทุกคนได้รับมอบหมายหน้าที่แล้วก็จะลงมือปฏิบัติด้วยความเต็มใจต่างมีความสุขที่ได้มาเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมทำกิจกรรมของชุมชนให้ประสบความสำเร็จ จะเห็นได้จากการจัดกิจกรรมต้อนรับคณะผู้ดูงานและผู้ร่วมเดินทางมาเยี่ยมชมหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญอีกงานหนึ่งในการจะนำเสนอผลงานของชุมชนให้สื่อมวลชนที่ได้เข้ามาทำข่าวได้มีการนำข้อมูลข่าวประชาสัมพันธ์ของชุมชนไปเผยแพร่ ชุมชนจึงได้มีการเตรียมความพร้อมของสมาชิกในชุมชน โดยมีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบตามความถนัด เช่น ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะทำหน้าที่เป็นวิทยากรในการบรรยายสภาพทั่วไปของชุมชนและหลักการบริการงานภายในชุมชน ชาวบ้านได้รับหน้าที่จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ที่ใช้ในวันงาน ซึ่งได้มีชาวบ้านหลายคนได้เข้าร่วมกับฝ่ายจัดเตรียมสถานที่เพราะต้องการกำลังแรงงานในการช่วยยกของส่วนฝ่ายต้อนรับพร้อมจัดเตรียมขบวนพาสำหรับอาหารคาวหวานจะเป็นหัวหน้ากลุ่มอาชีพในการนำทีม เห็นได้ว่ากิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชนอย่างเต็มที่ จะเห็นว่าผู้นำอย่างเป็นทางการจะช่วยกันรณรงค์รักษาประเพณี วัฒนธรรมให้คงอยู่คู่กับชุมชน อีกทั้ง ผู้นำนี้ยังมีหน้าที่ในการติดต่อขอรับงบประมาณจากส่วนราชการ ถือได้ว่าผู้นำที่เป็นทางการได้มีการส่งเสริมให้ลูกบ้านช่วยกันรักษาประเพณี วัฒนธรรมมีการถ่ายทอดสู่ลูกหลานผ่านทางโรงเรียน ถือได้ว่าเป็นการต่อยอดแนวทางการรักษาประเพณีวัฒนธรรม และในส่วนของผู้นำที่ไม่เป็นทางการของชุมชนจะเน้นให้มีการฟื้นฟูความรู้ในด้านของประเพณี และวัฒนธรรม โดยเน้นให้ผู้มีความรู้ ประสบการณ์ เข้ามาช่วยถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้กับชุมชน การร่วมมือกันทำกิจกรรมของสมาชิกภายในหมู่บ้านหนองหัวลิงในจนสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยกำลังใจที่ทุกคนต่างให้กัน จึงทำให้ทุกคนมีความสุขกับการทำ

กิจกรรมเพื่อส่วนรวมส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีและมีประโยชน์กับชุมชนมากที่สุด

3. ด้านการตรวจสอบประเมินผล ผู้ใหญ่บ้านหนองหัวลิงในได้เห็นถึงความสำคัญในเรื่องของค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนของลูกบ้าน นับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญมากในเรื่องของรายรับ-รายจ่ายแต่ละครัวเรือน ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาได้ โดยผู้ใหญ่บ้านจึงได้มีการดำเนินงานตามหลักการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งเน้นเรื่องการเงินที่อยู่ดีมีความสุขของลูกบ้าน มีการตรวจสอบประเมินผลของรายรับ-รายจ่าย การดำเนินชีวิตของลูกบ้าน เพื่อเป็นการติดตามว่าครัวเรือนใดกำลังประสบกับสภาวะรายจ่ายเกินกว่ารายรับจะได้แก้ไขปัญหาดังอย่างทันที ซึ่งจะเห็นได้ว่าชุมชนมีการใส่ใจเกี่ยวกับปากท้องของสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างมาก จึงได้มีการดำเนินการติดตามตรวจสอบรายรับ-รายจ่ายทุกเดือนเพื่อให้ชุมชนเกิดสภาพคล่องในการบริหารจัดการงบประมาณได้อีกทางหนึ่ง การตรวจสอบประเมินผลอีกหนึ่งปัญหาที่ชุมชนได้มีการดำเนินการสำรวจเส้นทางคมนาคมภายในชุมชน ถนนบริเวณภายในชุมชนเกิดการชำรุดเป็นหลุมเป็นบ่อ ซึ่งผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านช่วยกันสำรวจตรวจสอบจุดที่ชำรุดแล้วนำข้อมูลปัญหานั้น มาหารือสรุปผลถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา และกำหนดงบประมาณที่ใช้ในการแก้ปัญหาค้างนี้

4. ด้านปรับปรุงและพัฒนา หมู่บ้านหนองหัวลิงในให้ความสำคัญในด้านการปรับปรุงสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ รวมไปถึงส่งเสริมให้มีการพัฒนานวัตกรรมใหม่ที่เป็นประโยชน์ให้กับชุมชน ในด้านการปรับปรุงผลเกิดจากการที่ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกในชุมชนต่างช่วยกันตรวจสอบสภาพเส้นทางคมนาคมภายในชุมชน พบว่าต้องมีการซ่อมแซมพื้นผิวถนนที่เป็นหลุมเป็นบ่อ จึงได้มีการนำงบประมาณบางส่วนจากกองทุนชุมชนและรับบริจาคเงินจากชาวบ้านภายในชุมชน จนสามารถทำให้งบประมาณที่รวบรวมมาได้นำไปซื้อยางมะตอยมาจัดการซ่อมแซมถนนที่ชำรุดเสียหายโดยไม่รอส่วนราชการมาปรับปรุงเพื่อต้องการให้ชุมชนน่าอยู่ น่ามอง เส้นทางคมนาคม

สะดวกสบายต่อชาวบ้านและบุคคลที่มาเดินทางมาเยี่ยมชมชุมชนในด้านของ การพัฒนางานหรือนวัตกรรม ชุมชนได้มีการส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านมีการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ ไม้ไผ่ ที่มีความหลากหลายของรูปแบบที่สามารถตอบสนอง ต่อตลาดภายนอกชุมชนได้ จึงคิดที่จะมีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์งานจักสาน โดยกลุ่มอาชีพถักไม้ไผ่ได้มุ่งผลิตของใช้ที่ทำจาก ไม้ไผ่ ทำขายเพื่อ สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวและชุมชน และการพัฒนาอีกด้านหนึ่งที่ชุมชนมี การส่งเสริมเป็นอย่างมากเพราะสามารถลดค่าใช้จ่ายแต่ละครัวเรือนได้และ ยังไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ นั่นคือ โรงเรียนชาวนา ที่ได้มีการคิดค้นการ ลดใช้สารเคมีหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพที่ชาวบ้านมีการหมักเอง ซึ่งปุ๋ยชีวภาพนี้ได้ จากการเก็บเกี่ยวพืชผลจากกริมรั้วของชาวบ้านมาต่อยอดในการผลิตปุ๋ย ชีวภาพไว้ใช้ฉีดป้องกันแมลงหรือศัตรูพืชไม่ให้กัดกินพืชผักที่ชาวบ้านปลูกไว้ บริโภคและขาย อีกทั้ง ยังมีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่ไว้ให้นำไปใส่ในแปลงนาข้าว เพื่อให้ดินไม่จับตัว มีความชุ่มชื้นของดินได้อีกด้วย เห็นได้ว่าชุมชนมีการ ส่งเสริมให้สมาชิกได้มีการต่อยอดความรู้เพื่อผลักดันให้เกิดการสร้าง นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม

อภิปรายผล

ศักยภาพของชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน

ศักยภาพของชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน หมู่ที่ 3 ตำบลหนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก มีสภาพความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย สืบทอด ประเพณี วัฒนธรรมมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ ชุมชนมีการจัดประเพณีต่าง ๆ มี การบูรณาการชาวบ้านทุกฝ่ายมาร่วมกิจกรรมทั้ง วัด โรงเรียน ชุมชน เพื่อ เป็นการถ่ายทอดประเพณีให้คนรุ่นหลังได้เกิดความเข้าใจ รักและหวงแหน ประเพณีที่ดีงามให้อยู่คู่กับชุมชน ชาวบ้านหนองหัวลิงในชอบทำกิจกรรม ชุมชน ชอบเข้าร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็น และร่วมฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ถวิลวดี บุรีกุล (2548) และ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2549) ที่ได้กล่าวว่าเป็นการปฏิบัติงานที่ทุกฝ่ายเข้ามาร่วมกัน

เรียนรู้ ร่วมกันใช้ความพยายาม ร่วมกันให้เกิดผลงานตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยหมู่บ้านหนองหัวลิงในนี้ได้มีการส่งเสริมให้ทุกกิจกรรมต้องให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยแต่มีความแตกต่างจากชาวบ้านชุมชนบ้านป่าบง ตำบลตะเบาะ อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ปรากฏในผลงานวิจัยของ อมลณัฐ ฉัตรตระกูล และ สุรีย์พร ธรรมิกพงษ์ (2551) ได้กล่าวว่า ชาวบ้านไม่ชอบแสดงความคิดเห็น ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรม รอให้ผู้นำเป็นผู้สั่งการเพียงอย่างเดียว ซึ่งทำให้การบริหารงานขาดความเชื่อมโยงระหว่างผู้นำและผู้ตาม (Bottom Up) ได้ ส่วนบ้านเรือนภายในชุมชนมีความสะอาด รอบรู้ เขตบ้านทุกหลังมีการปลูกพืชผักสวนครัวเป็นแนวกั้น เพื่อความสวยงามและสามารถเก็บบริโภคได้ ผักที่ปลูกจะปลอดสารพิษ ผู้คนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ บางครัวเรือนจะประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับไม้ไผ่เป็นการสร้างรายได้หาเลี้ยงตนเอง ครัวครัวได้เป็นอย่างดี เวลาว่างแม่บ้านก็จะมารวมตัวกันใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการมาเข้าร่วมเรียนรู้อบรมทำสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่ศูนย์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ธ.ก.ส. 312 ซึ่งผลงานที่แม่บ้านทำได้นั้น นำไปเป็นของที่ระลึกหรือสามารถขายสร้างรายได้เลี้ยงดูตนเอง ทั้งนี้ชาวบ้านทุกคนมีการตกลงร่วมกันว่าจะประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบที่ชุมชนถือปฏิบัติ นั่นคือ หลักการเป็นพลเมืองดี โดยมุ่งเน้นให้ปฏิบัติตนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ไม่เบียดเบียน สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นอีกทั้งมุ่งเน้นให้ชุมชนห่างไกลจากยาเสพติดอีกด้วย ด้วยวิถีชีวิตของหมู่บ้านหนองหัวลิงในมีการดำเนินอย่างเรียบง่าย มีการประกอบอาชีพสุจริต ปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภค ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ผู้นำมีการส่งเสริมการพัฒนาทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ใหม่ๆ ให้แก่ชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีการส่งเสริมให้เด็กนักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อสร้างความรัก ความผูกพันให้กับชาวบ้านภายในชุมชนนั้น ถือได้ว่าวิถีการดำเนินชีวิตของหมู่บ้านหนองหัวลิงในสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2542) สุเมธ ตันติเวชกุล (2549) อุดมพร อมร

ธรรม (2549) ประดิษฐ์ อุปรมย์ (2551) และ สุระเชษฐ์ ชีระมณี (2559) ที่ได้กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเน้นวิถีการดำเนินชีวิตแบบพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้และส่งเสริมให้มีคุณธรรม เป็นหลักการที่ผู้ใหญ่นานาชาติเห็นด้วยและส่งเสริมให้ชาวบ้านได้ถือปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความเป็นอยู่ของทุกคนอยู่ดีกินดีมีความสุขกายสบายใจและเพื่อเป็นชุมชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไป

แนวทางการพัฒนาการจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้นำหมู่บ้านหนองหัวลิงใน หมู่ที่ 3 ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก มีแผนงานกระบวนการในการบริหารจัดการงานกิจกรรมของชุมชนมีการให้ชาวบ้านทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชน มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คอยเป็นผู้สนับสนุนให้ ชาวบ้านได้ เข้ามาร่วมกิจกรรมของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการด้านผู้นำและภาวะผู้นำที่ต้องใช้อำนาจหน้าที่ อิทธิพลในการสั่งการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ไม่เพียงแต่ผู้นำอย่างเดียว ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ยังมีภาวะผู้นำในตัวอีกด้วยที่สามารถทำให้ชาวบ้านเชื่อใจ เข้าใจ และลงมือปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ ขาวลาภ (2544) ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545) และ เจษฎา บุญมาโฮม (2546) อีกทั้ง ผู้นำหมู่บ้านหนองหัวลิงในนี้ใช้หลักการนำแบบประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของลูกบ้านทุกคน ถ้าเกิดประเด็นที่ไม่เข้าใจตรงกันก็จะมาร่วมกันหารือเพื่อสรุปให้ได้แนวทางที่ดีที่สุดของชุมชน และผู้นำยังมีการบริหารงานที่เน้นงานและเน้นคนควบคู่กันด้วย มุ่งพัฒนาชุมชนให้ขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันก็จะคอยให้กำลังใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้ากลุ่มอาชีพ และชาวบ้าน เพื่อให้มีกำลังใจในการทำงานในส่วนของการวางแผนการดำเนินงานของชุมชนผู้ใหญ่บ้านใช้ทักษะ และประสบการณ์ในการวางแผน

งานกิจกรรมโครงการ มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ จากภายนอกชุมชนด้วยการไปศึกษาดูงานชุมชนที่ประสบความสำเร็จ นำแนวทางการบริหารจัดการชุมชนอย่างพอเพียง แนวทางการแบ่งส่นปันส่วนหลักการให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเมื่อได้หลักการแนวทางในการจัดการชุมชนแล้ว ผู้ใหญ่บ้านจึงได้ นำหลักการมาบูรณาการให้สอดคล้องเข้ากับบริบทของหมู่บ้านหนองหัวลิงในมากที่สุด เห็นได้ว่าผู้ใหญ่บ้านให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการชุมชนตั้งแต่เริ่มแรกการวางแผน เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนการดำเนินงานของชุมชนให้ไปสู่เป้าหมาย ทั้งยังเป็นแนวทางให้ทุกคนได้เข้าใจและร่วมกันบริหารงานของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

เมื่อชุมชนมีการศึกษาดูงานแล้วได้นำแนวทาง ประสบการณ์ที่ได้ไปศึกษาดูงานมาหารือร่วมกันกำหนดแผนงานแล้วจึงนำมาลงมือปฏิบัติงานตามแผนที่ได้มีการกำหนดไว้ โดยผู้ใหญ่บ้านมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้ลูกบ้านได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมกันทุกคนเป็นการเสริมสร้างให้ชาวบ้านได้เกิดความภาคภูมิใจต่อกิจกรรมที่ร่วมกันทำ จะเห็นได้จากพอมีกิจกรรมของชุมชนผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน จะมาร่วมกันเป็นกองหนุนในการทำกิจกรรม ฝ่ายสถานที่จะมอบหมายให้ผู้ใหญ่ ชาวบ้านได้มีการจัดเตรียมสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำกิจกรรม ผู้รับผิดชอบหน้าที่ในการเป็นวิทยากรบรรยายสภาพวิถีชีวิต และการบริหารจัดการชุมชน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นลูกมือในการเตรียมสถานที่ จากการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของหมู่บ้านหนองหัวลิงในมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ธนชัย ยมจินดา (2540) และ เสน่ห์ จัยโต (2551) ที่ได้กล่าวว่าหลักการแบ่งหน้าที่ตามโครงสร้างองค์กรหรือชุมชนนั้นต้องมีการแบ่งหน้าที่กันทำอย่างชัดเจน ไม่เกิดความซ้ำซ้อนของภารกิจแต่ละงาน ทุกฝ่ายมีการทำงานแบบประสานงานเชื่อมโยงกันเพื่อให้กิจกรรมมีความราบรื่นและประสบความสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ เช่น คณะอาจารย์และนักศึกษาจาก

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมาเยี่ยมหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ทุกคนต่าง
ร่วมกันแบ่งหน้าเพื่อต้อนรับคณะอาจารย์และนักศึกษาอย่างเต็มที่

ในด้านการตรวจสอบประเมินผลหมู่บ้านหนองหัวลิงในไม่ได้ละเลย
ขั้นตอนนี้ผู้ใหญ่บ้านมีการติดตามรายรับ-รายจ่ายของลูกบ้านโดยการจัดทำ
บัญชีครัวเรือนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงทุกเดือนเพื่อให้ทราบถึงความ
เคลื่อนไหวสภาวะค่าใช้จ่ายของแต่ละครัวเรือน ยังเป็นการเชื่อมโยงไปสู่การ
จัดสรรงบประมาณกองทุนออมวันละบาทที่ชุมชนมีการจัดเก็บกันทุกวัน 10
ของเดือน โดยกองทุนนี้มีไว้เพื่อเป็นงบประมาณสำรองในการไว้ใช้จ่าย
กิจกรรมหรือพัฒนาชุมชนเนื่องจากบางครั้ง ชุมชนขอรับงบประมาณ
สนับสนุนจากหน่วยงานราชการอาจมีความล่าช้าจึงต้องมีการนำงบประมาณ
สำรองจากหมู่บ้านมาใช้จ่ายก่อน อีกทั้ง กองทุนนี้ยังมีไว้ช่วยเหลือให้สมาชิก
ได้ใช้กู้ยืมไปเพื่อต่อยอดกิจการที่ทำหรือนำเงินไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนา หาระบุตร (2553) ที่กล่าวว่า ชุมชน
ภาคอีสานตอนใต้มีการดำเนินงานภายในชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจ
พอเพียง มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนที่เดือดร้อน
ต้องการใช้เงินไปต่อยอดในการประกอบอาชีพ ในด้านการพัฒนาปรับปรุง
หมู่บ้านหนองหัวลิงในต่างให้ความสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน
โดยการคิดค้นรูปแบบผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ที่มีรูปแบบที่แตกต่างและทันสมัย
เพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาดที่ส่งออกมากขึ้น บางครอบครัวหันมาทำอาชีพ
เกี่ยวกับไม้ไผ่เป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้เป็นอย่างดี ในส่วนของ
การปรับปรุงชุมชนได้มีการเรียไร้เงินจากชาวบ้านในการจัดซื้ออย่างมะตอยมา
ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมภายในชุมชนให้สามารถสัญจรได้อย่างสะดวกและ
เกิดความสวยงามและน่าอยู่ของคนในชุมชน จะเห็นได้ว่าหมู่บ้านหนองหัวลิง
ใน มีการทำงานร่วมกันระหว่างวัด โรงเรียน ชุมชน นำโดย ท่านเจ้าอาวาส
ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้ากลุ่มอาชีพ พร้อมทั้ง ชาวบ้านร่วมกันใน
การพัฒนาหมู่บ้านหนองหัวลิงในตามหลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข แนวทาง
เศรษฐกิจพอเพียงเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและ

ร่วมกันแก้ไขพัฒนาภารกิจของชุมชนให้ขับเคลื่อนไปสู่ชุมชนต้นแบบอย่างยั่งยืน

เห็นได้ว่าการบริหารจัดการภายในหมู่บ้านหนองหัวลิงใน มีขั้นตอนกระบวนการแบบแผนที่ดีสอดคล้องกับหลักการจัดการตามวงจรคุณภาพของ ดร. เอ็ดเวิร์ด เดมिंग อ้างถึงในศุภชัย อาชีวะระงับโรค (2547) ที่มีการบริหารที่เน้นตั้งแต่เริ่มแรก ให้ทุกคนมีการเพิ่มทักษะ ความรู้ โดยการไปศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ มีการส่งเสริมให้ไปอบรม เพื่อได้นำความรู้ที่ได้จากการไปศึกษาดูงานอบรมนั้น มาร่วมกันวางแผนงานโครงการต่างๆ ก่อให้เกิดกระบวนการการทำงานที่ชัดเจนเน้นให้ทุกคนได้ร่วมกันปฏิบัติเพื่อจะเกิดความภาคภูมิใจต่อผลงานที่ทุกคนร่วมกันจัดขึ้น ทั้งยังมีการตรวจสอบ รวมไปถึงการปรับปรุงและพัฒนางานของหมู่บ้านหนองหัวลิงในให้มีการต่อยอดผลงานไปสู่ผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

การศึกษาการจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายกพบว่า มีการบริหารร่วมกันระหว่างท่านเจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้ากลุ่มอาชีพ รวมทั้ง ชาวบ้านต่างร่วมกันบริหารจัดการชุมชนให้สามารถขับเคลื่อนการทำงานไปสู่เป้าหมายได้อย่างสำเร็จเป็นชุมชนต้นแบบอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงขอเสนอเชิงการจัดการ และเชิงทฤษฎี ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงการจัดการ

1.1 ศักยภาพของชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน แหล่งไม้ไผ่ เป็นแหล่งที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนเป็นอย่างมากเพื่อเป็นการขยายแหล่งรายได้ของชุมชนและส่งเสริมให้ชาวบ้านมีอาชีพ ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้ากลุ่มอาชีพควรประสานส่วนราชการหรือแหล่งการค้าในการส่งออกผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับไม้ไผ่ นวัตกรรมที่หมู่บ้านหนองหัวลิงในมีการคิดค้นขึ้น จากโรงเรียนชานา คือ ปุยชีวภาพ ปุยอินทรีย์ เป็นต้น ชุมชนควรมีการจดลิขสิทธิ์ บันทึกเป็น

นวัตกรรมของชุมชนอย่างถูกต้องชัดเจน แล้วประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนอื่นได้นำไปใช้เพื่อต่อยอดผลิตภัณฑ์ต่อไป ในเรื่องของประเพณี วัฒนธรรม ที่ได้มีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษนั้น เป็นเรื่องที่ชุมชนควรจะส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมตามประเพณี วัฒนธรรมของหมู่บ้านหนองหัวลิงในอย่างต่อเนื่องไปสู่เยาวชนรุ่นหลัง

1.2 แนวทางการพัฒนาการจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ใหญ่บ้านมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งยังมีการบูรณาการเทคนิคการจัดการให้สอดคล้องกับบริบทของหมู่บ้านหนองหัวลิงใน จึงถือเป็นแนวทางที่ต้องส่งเสริมและเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่นๆ ได้ การให้ วัด โรงเรียน ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชุมชน ถือได้ว่าเป็นการต่อยอดทักษะความรู้ ผู้ใหญ่บ้านต้องเน้นให้ชาวบ้านตระหนักถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงทฤษฎี

การศึกษาการจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยนำทฤษฎีตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 3 ท่วง 2 เงื่อนไข มาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านหมู่บ้านหนองหัวลิงใน อีกทั้งยังได้ใช้ทฤษฎีวงจรคุณภาพวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลหลักการบริหารจัดการชุมชนควบคู่กับสภาพแวดล้อมทั้ง ภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งเห็นได้ว่าแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามทฤษฎีนั้นสามารถนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของหมู่บ้านหนองหัวลิงใน อีกทั้ง ผู้ใหญ่บ้านมีภาวะผู้นำในการบริหารจัดการชุมชนนำไปสู่ชุมชนต้นแบบมาอย่างต่อเนื่องนั้น ถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนแนวคิดและทฤษฎีการจัดการอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเฉพาะบุคคลที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนเท่านั้นจึงทำให้ได้ข้อมูลเฉพาะมุมมองภายในอย่างเดียว ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไปว่าต้องมีการสัมภาษณ์บุคคลภายนอกหมู่บ้านหนองหัวลิงในที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานของชุมชน เช่น ตัวแทนข้าราชการหน่วยงานที่ติดต่อกับชุมชน (นักพัฒนากร) หรือวิทยากรที่เข้ามาถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชาวบ้าน

2. การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยยังไม่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนประสบความสำเร็จ ควรศึกษาปัจจัยที่สำคัญเป็นลำดับแรกในการส่งเสริมให้ชุมชนประสบความสำเร็จนั้น คือ ด้านผู้นำ ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในการชี้นำ บริหารจัดการชุมชนให้ไปสู่เป้าหมายได้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไปว่าให้มีการมุ่งเน้นการศึกษาถึงภาวะผู้นำ เทคนิคของการบริหารงานของผู้นำชุมชนเพื่อให้เกิดความชัดเจนและยังสามารถเป็นตัวอย่างในการประยุกต์ใช้กับผู้นำอื่นต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2549). **คู่มือปฏิบัติการ**

เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเพื่อยกระดับรายได้ครัวเรือน.

กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน.

กรมพัฒนาชุมชน. สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. (2554).

กระบวนการส่งเสริมระบบการบริหารจัดการชุมชน. พิมพ์ครั้งที่

2. กรุงเทพฯ: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมพัฒนาชุมชน.

กรมพัฒนาชุมชน. สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน (2558). **เอกสาร**

ฝึกอบรมโครงการสร้างวิทยากรกระบวนการพัฒนาหมู่บ้าน

เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ปี 2558. กรุงเทพฯ: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมพัฒนาชุมชน.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **การจัดการและวางแผนธุรกิจ**. กรุงเทพฯ: ศรีสยามพริ้นท์แอนด์แพคค์.
- เจษฎา บุญมาโฮม. (2546). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. นครปฐม: กลุ่มวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- ธนชัย ยมจินดา. (2540). **ทฤษฎีองค์การ**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธัญชนก ปะวะละ. (2561). การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมี ศรีสุข: กรณีศึกษาบ้านหนองเผือก อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม. **วารสารเกษตรพระวรุณ** ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2561
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2548). **การมีส่วนร่วมแนวคิดทฤษฎีและกระบวนการ**. กรุงเทพฯ: บริษัท พาณิชพระนคร จำกัด.
- ประเวศ วะสี. (2542). **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม**. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ประดินันท์ อุปรมัย. (2551). **สร้างพลังทีมงานตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง**. นนทบุรี: ศูนย์ฝึกอบรมเทคโนโลยีการพิมพ์แห่งชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2549). **การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน : จากแนวคิดสู่ปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พจนา สวนศรี. (2554). “บทบาทของประชาชนในท้องถิ่นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ในเอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ, พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พิชัย มีชัย. (2552). **การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. รายงานการศึกษาอิสระ. คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มูลนิธิชัยพัฒนา. (2555). **เศรษฐกิจพอเพียง**. [ออนไลน์] ได้จาก:
<http://www.chaipat.or.th/chaipat/index.php>

ยุทธนา หาระบุตร. (2553). “ยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้.” รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.

ศุภชัย อาชีวะระงับโรค. (2547). **Practical PDCA แก้ปัญหาและปรับปรุงเพื่อความสำเร็จ**. กรุงเทพฯ: ซีโนดีไซน์.

สมศักดิ์ ขาวลาภ. (2544). **ภาวะผู้นำการจูงใจและทีมงาน**. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). **หลักธรรมตามรอยยุคลบาท**. กรุงเทพฯ: สุทธาการพิมพ์.

สุรเชษฐ์ ชีระมณ. (2559). **การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการลดปัญหาหมอกควันที่เกิดจากการเผาในที่โล่ง : กรณีศึกษาเกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกข้าวโพดในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่**. เพชรบุรี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี.

เสนห์ จามริก. (2546). **เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน**. วรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.

เสน่ห์ จัยโต. (2551). **องค์การสมัยใหม่**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมธิราช.

สำนักกราชเลขาธิการ. (2550). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** สืบค้นเมื่อ 24
ธันวาคม 2563 <http://www.rdpb.go.th/th/Sufficiency>

สำนักงานจังหวัดนครนายก. (2560). **ข้อมูลจังหวัดนครนายก** สืบค้นเมื่อ 24
ธันวาคม 2562

<http://ww2.nakhonnayok.go.th/content/general>

อมลนัฐ ฉัตรตระกูล และ สุรีย์พร ธรรมิกพงษ์. (2551). “การสร้าง
**รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแบบบูรณาการสู่พอเพียงและ
ยั่งยืน ของชุมชนบ้านป่าบาง ตำบลตะเบา อำเภอมือง จังหวัด
เพชรบูรณ์.**” รายงานการวิจัย โครงการวิจัยแบบบูรณาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

อุดมพร อมรธรรม. (2549). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.

Donkwa, K. (2012). “The Development of the Community’s
Economy in the Northeast of Thailand”. Suranaree
Journal of Science and Technology. 19(3): 215-223.

Jackson E. T. (2004). Community Innovation Through
Entrepreneurship: Grantmaking in Canadian Community
Economic Development. **Journal of the Community
Development Society**. 35(1): 65-81.